

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 17. veebruar 2022
(OR. en)

6316/22

LIMITE

COPS 68	PROCIV 16
POLMIL 33	ESPACE 11
EUMC 50	POLMAR 17
CIVCOM 21	MARE 17
CFSP/PESC 171	COMAR 15
CSDP/PSDC 70	COMPET 97
RELEX 196	IND 41
JAI 202	RECH 89
HYBRID 15	COTER 44
DISINFO 11	POLGEN 21
CYBER 53	

SAATEMÄRKUSED

Saatja: Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor

Saaja: Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär

---

Komisjoni dok nr: COM(2022) 61 final

Teema: KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE
Julgeoleku ja kaitse jaoks elutähtsa tehnoloogia tegevuskava

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2022) 61 final.

Lisatud: COM(2022) 61 final

Strasbourg, 15.2.2022
COM(2022) 61 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Julgeoleku ja kaitse jaoks elutähtsa tehnoloogia tegevuskava

1. Sissejuhatus

Tehnoloogiaarenduse esirinnas püsimine on Euroopa jõukuse, julgeoleku ja eluviisi tagamiseks äärmiselt oluline. Uus tehnoloogia muudab julgeoleku- ja kaitsektorit kiiremini kui kunagi varem ning hägustab piiri tsiviil- ja militaarvaldkonna vahel. Eelkõige digitehnoloogia mõjutab üleilmsel julgeolekumaastikul valitsevat jõudude tasakaalu. Seepärast on oluline tagada, et Euroopa julgeoleku- ja kaitsektor püsiks tehnoloogia seisukohast oma ülesannete kõrgusel.

Paljud julgeoleku ja kaitse jaoks elutähtsad tehnoloogiad pärinevad üha enam tsiviilvaldkonnast ja nende puhul kasutatakse kahesuguse kasutusega elutähtsaid komponente. Innovatsiooni kiirendamiseks kõigis valdkondades ning tehnoloogilise suveräänsuse edendamiseks julgeoleku- ja kaitsektoris on vaja paremat teabevahetust tsiviil- ja kaitsektori teadus- ja innovatsioonikogukondade vahel. Võttes arvesse ELi pikaajalisi eksperditeadmisi tsiviiltehnoloogia arengu vallas ja uusi kaitsekoostöö vahendeid,¹ on tal head võimalused võtta juhtroll. See nõuab aga ressursside tõhusamat kasutamist ja valmisolekut uurida kahesuguse kasutuse võimalusi, kaitstes samal ajal ELi põhiväärtusi. See tähendab ka nende tehnoloogiatega seotud väärtus- ja tarneahelate strateegilise sõltuvuse ja haavatavuse vähendamist.

Euroopa julgeoleku- ja kaitsevõime killustatus on toonud kaasa majandusliku ebatõhususe, vähendanud tegevussuutlikkust ja suurendanud strateegilist sõltuvust. Käimasolev revolutsioon julgeoleku- ja kaitsetehnoloogia vallas ning uued ELi kaitsekoostöö vahendid annavad ELile võimaluse vältida minevikus tehtud vigu, tugineda tal olemas olevale suutlikkusele ning säilitada oma majanduslik jõukus ja julgeolek. **Tulevane Euroopa julgeoleku- ja kaitsealane tehnoloogiline ja innovatsioonimaastik tuleks kujundada ELi koostööraamistike osana algusest peale.**

President von der Leyen tunnistas oma 2021. aasta kõnes olukorrast Euroopa Liidus,² et kuigi töö Euroopa kaitseökosüsteemi väljaarendamiseks on alanud, on vaja Euroopa kaitsekoostöö liitu. ELi julgeoleku ja kaitse strateegilises kompassis („strateegiline kompass“), mille liikmesriigid peaksid vastu võtma 2022. aasta märtsis, esitatakse ühine strateegiline visioon järgmiseks aastakümneks ning kirjeldatakse, kuidas EL kavatses suurendada oma tegutsemissuutlikkust ning reageerida mitmesugustele kriisidele ja probleemidele, kindlustada oma huvisid ja kaitsta oma kodanikke, investeerida ja teha uuendusi, et ühiselt arendada vajalikke võimeid ja tehnoloogiaid, ning tihendada ELi väärtustel ja huvidel põhinevaid partnerlussuhteid.

Käesolev julgeoleku ja kaitse jaoks elutähtsa tehnoloogia tegevuskava on vastus Euroopa Ülemkogu 25.–26. veebruari 2021. aasta soovile³ visandada tee teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni edendamiseks ning vähendada ELi strateegilist sõltuvust elutähtsast tehnoloogiast ning julgeoleku- ja kaitsevaldkonna väärtusahelatest. Tegevuskava esitatakse 10.–11. märtsil 2022 Pariisis toimival mitteametlikul tippkohtumisel ja seda kasutatakse strateegilises kompassis. Tegevuskavas pakutakse ELile ja liikmesriikidele välja

---

¹ Euroopa Kaitsefond (EDF), kaitseküsimuste iga-aastane kooskõlastatud läbivaatamine (CARD) ja alaline struktureeritud kaitsekoostöö (PESCO).

² [President von der Leyeni 2021. aasta kõne olukorrast Euroopa Liidus](#)

³ [Euroopa Ülemkogu liikmete 26. veebruari 2021. aasta avaldus](#)

edasised sammud eespool nimetatud eesmärgi ühiseks saavutamiseks. Eelkõige kavatakse teha järgmist:

- teha kindlaks ELi julgeoleku ja kaitse jaoks elutähtsad tehnoloogiad ning edendada neid Euroopa teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni programmide kaudu;
- tagada, et Euroopa tsiviilsektori teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni programmides ning tööstus- ja kaubanduspoliitikas võetakse asjakohasel juhul paremini arvesse kaitsekaalutlusi, samal ajal kui kaitsektori teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni programmides võetakse paremini arvesse tehnoloogia võimalikku kasutust tsiviilotstarbel;
- edendada algusest peale kogu ELi hõlmavat strateegilist ja kooskõlastatud lähenemisviisi julgeoleku ja kaitse jaoks elutähtsatele tehnoloogiatele, et kasutada võimalikult hästi ära ELi ja liikmesriikide teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni programme, saavutada sünergia tsiviil- ja kaitsektori teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni kogukondade vahel ning leevendada strateegilist sõltuvust välistest allikatest, ning
- koordineerida tegevust võimalikult palju ja vastastikku kasulikel tingimustel teiste sarnaselt meeletatud partneritega, nagu Ameerika Ühendriigid ja Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsioon (NATO).

2. Julgeoleku ja kaitse jaoks elutähtsad tehnoloogiad ja strateegiline sõltuvus

2021. aasta mai teatises „2020. aasta uue tööstusstrateegia ajakohastamine: ehitame üles tugevama ühtse turu, et Euroopa saaks taastuda“ (edaspidi „ajakohastatud tööstusstrateegia“)⁴ kinnitatakse, et tehnoloogiline juhtpositsioon jääb ELi konkurentsivõime ja innovatsiooni peamiseks mootoriks, eelkõige nn elutähtsa tehnoloogia puhul⁵. Samuti rõhutatakse, kui oluline on teha kindlaks strateegilised sõltuvused nn tundlikes ökosüsteemides ja neid leevendada, sealhulgas sellistes ökosüsteemides nagu lokaal- ja sotsiaalmajandus ning tsiviiljulgeolek ning kosmose- ja kaitsetööstus, et tagada ELi kerksus.

Komisjoni 2021. aasta veebruari tegevuskavas sünergia kohta tsiviil-, kaitse- ja kosmose- ja teadustööstuse vahel (edaspidi „sünergia tegevuskava“)⁶ tunnustatakse tsiviilvaldkonnast pärit murrangulise ja progressi võimaldava tehnoloogia kasvavat tähtsust Euroopa tulevase julgeoleku ja kaitse jaoks ning vajadust edendada tsiviil- ja kaitsetehnoloogia vastastikust täiendavust ja sünergiaid. Selles on esitatud mitu põhimeedet, et soodustada teabevahetust ja koostööd tsiviil- ja kaitsekogukondade vahel, võttes lähtepunktiks ELi teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni programmid ja vahendid.

2.1. Julgeoleku- ja kaitsektori eripära

---

⁴ [COM\(2021\) 350 final](#)

⁵ Komisjon teeb elutähtsa tehnoloogia vaatluskeskuse loomise raames tööd, et määratleda, mida tähendab mõiste „elutähtis“ kosmose-, kaitse- ja nendega seotud tsiviilsektorite (sealhulgas julgeolekusektor) seisukohast.

⁶ [COM\(2021\) 70 final](#)

ELi kaitsetööstusel on mitmekesine struktuur. Sinna kuuluvad nii suured rahvusvahelised ettevõtted kui ka väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted. Nõudlus tuleb peaaegu eranditult riikide valitsustelt, kes kontrollivad ka kõigi kaitsetstarbeliste toodete ja tehnoloogiate ostmist ning nende eksporti. Erinevad riiklikud nõuded ning riikide avaliku sektori kulutused ja investeeringud mõjuvad ELi kaitseturule jätkuvalt killustavalt, mis võib mõnikord pärssida liikmesriikide relvajõudude koostalitlusvõimet. Seepärast ei järgita kaitsesektoris tavapäraseid eeskirju ja ärimudeleid, mis reguleerivad traditsioonilisi turge, mistõttu on sektoril piiratud võimalused mõjutada asjaomaseid investeeringuid ja turuvalikuid. See raskendab sektoril oluliste iserahastatavate kaitsealaste teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni projektide elluviimist.

ELi julgeolekusektor seisab silmitsi sarnaste probleemidega, sest ka turud on valdavalt riiklikud, kuid veelgi rohkem killustunud. Selle kliendid on mitmesugused (nt politsei, sisejulgeolekuasutused, tolliasutused, piirivalveasutused, eraturvateenistused), tegevus toimub eri tasanditel (kohalik, piirkondlik, riiklik) ja korraldus on liikmesriigiti erinev. **Komisjon esitab 2022. aastal uuringu ELi julgeolekuturu kohta, analüüsid esitades täiendavalt seda keerulist sektorit.** Lisaks teevad komisjoni talitused 2022. aasta esimesel poolel kokkuvõtte ettepanekutest, mille eesmärk on võtta kiiremas korras vastu suutlikkusest lähtuvad lähenemisviisid, mida tuleb kohaldada kõigis julgeolekusektorites. Nende ettepanekutega aidatakse kaasa julgeoleku ja õiguskaitsega seotud vajaduste ja lahenduste varajasele ja tulevikku suunatud kindlakstegemisele.

Kosmose- ja kübervaldkond on julgeoleku- ja kaitsesektori strateegilised nn võimaldajad. Kosmosesektoril on nendega palju ühiseid eripärasid, kuna selle turumaht on väike ja mõju komponentide eraturule piiratud. Kosmoseprogrammide ja kosmose väärtusahelate kerksus on ELi julgeoleku- ja kaitse-eesmärkide jaoks elutähtis. Kübervaldkonnal on kogu kaitsevõimes üha olulisem roll, mis nõuab tähelepanu ja investeeringuid. Kuna kiiresti suurenevad küberründed nii tsiviil- kui ka kaitsevarade ja -võrgustike vastu ning tsiviilsektoril on üha suurem roll küberinnovatsioonis ja -standardimises, on vaja tihedamaid seoseid küberturvalisuse ja küberkaitse vahel. Komisjoni panuses Euroopa kaitse strateegilise kompassi raames (edaspidi „kaitsealane teatis“), mis on osa käesolevast kaitsepaketist, on esitatud täiendavad meetmed nende kahe sektori jaoks.

2.2. Julgeoleku ja kaitse jaoks elutähtsate tehnoloogiate ja strateegilise sõltuvuse kaardistamine

Ajakohastatud tööstusstrateegias esitatakse ELi strateegiliste sõltuvuste ja võimete laiapõhjaline kaardistus ja analüüs, mis põhineb tundlike ökosüsteemide põhjaliku analüüsi esimesel voorul⁷. Kuigi see töö on olnud ELi kerksust edendavate poliitikameetmete alus, tunnistatakse ka, et tuleb teha rohkem tööd, et veelgi parandada meie arusaamist ELi strateegilistest sõltuvustest ja sellest, kuidas need võivad areneda ja suurendada haavatavust. See töö hõlmab tundlike ökosüsteemide põhjalikku analüüsi teist vooru ja elutähtsate tehnoloogia vaatluskeskuse (edaspidi „vaatluskeskus“) raames toimivat seiresüsteemi, vt punkt 2.3.

---

⁷ [SWD\(2021\) 352 final](#)

Komisjoni talitused on alustanud kaitse- ja julgeolekutehnoloogia valdkonna, sealhulgas küberturvalisuse valdkonna põhjalikku analüüsi, et toetada ajakohastatud tööstusstrateegiat ja vaatluskeskuse arendamist. Seni on korraldatud kaks esialgset juhtumiuuringut autonoomsete süsteemide ja pooljuhtide kaitsetehnoloogia vallas, mida peeti representatiivseks valimiks, kuna need on olulised eri valdkondade sõjaliste võimete jaoks (vt tekstikast 1). Eesmärk oli teha kindlaks nende kaitsetehnoloogia valdkondade ühised mustrid, eelkõige seoses sõltuvuse põhjuste ja seonduvate riskidega, samuti esialgsed võimalused nende leevendamiseks.

Juhtumiuuringud kinnitavad, et kaitsektoril on üldjoontes samad strateegilised sõltuvused ja nõrgad kohad nagu teistel tundlikel ökosüsteemidel, eelkõige mis puudutab tehnoloogialünki, (kriitilise tähtsusega) tooraineid, oskusi, väheseid investeringuid teadusuuringutesse, tehnoloogiaarendusse ja innovatsiooni ning ELi-väliste riikide eksterritoriaalseid eeskirju. Samuti näitavad need, et sektori haavatavust süvendavad üldiselt sektori tegevuse strateegiline ja tundlik laad (nt rangemad infoturbe ja varustuskindluse standardid) ning suhteliselt väike turumaht.

Juhtumiuuringud osutavad ka sellele, et mõned ELi üleilmsed konkurendid on võtnud EList rohkem ründe- ja kaitsemeetmeid elutähtsate tehnoloogiate arendamiseks ja strateegilise sõltuvuse vähendamiseks. Näiteks seovad nad riigi kaitsekaalutlused süstemaatilisemalt tsiviiltehnoloogia arenguga, investeerivad palju kohaliku tasandi teadusuuringutesse, tehnoloogiaarendusse ja innovatsiooni ning tööstussuutlikkusse, meelitavad ligi välisinvestoreid ja rakendavad mõnikord agressiivseid ülevõtmisstrateegiaid kolmandates riikides. Samuti kaitsevad nad oma tööstusalast oskusteavet ja mõju, võimendades vastastikust sõltuvust või kasutades rangeid eksterritoriaalseid eeskirju, et piirata kolmandate riikide juurdepääsu tehnoloogiale.

Kuigi ELil on oma vahendid tööstussuutlikkuse suurendamiseks kooskõlas ELi eeskirjadega, takistab seda endiselt suuresti killustunud ELi kaitseturu nõudlus, tsiviil- ja kaitsevaldkonna teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni traditsiooniliselt range eraldamine ELi tasandil ning liikmesriikide suhteliselt vähene investeerimine Euroopa kaitsektori tehnoloogilisesse ja tööstuslikku baasi (EDTIB). Liikmesriikide ühised kulutused kaitseinnovatsioonile (2,5 miljardit eurot ehk 1,2 % kaitsekulutustest) jäävad endiselt alla 15 aasta vanust Euroopa Kaitseagentuuri eesmärki 2 %.

Kuigi turujõud on viinud olukorrani, kus ükski riik ei suuda saavutada tehnoloogiavaldkonnas täielikku tehnoloogilist suveräänsust, on maailmas alanud võidujooks tehnoloogilise juhtpositsiooni ning sellega seotud majanduslike ja sõjaliste eeliste nimel. See võib süvendada ELi olemasolevaid strateegilisi sõltuvusi ja tekitada uusi, kui EL meetmeid ei võta. Selleks et EL püsiks elutähtsa tehnoloogia vallas esirinnas ning saaks teha kindlaks strateegilised sõltuvused julgeoleku- ja kaitsevaldkonnas ning neid leevendada, on vaja struktureeritud lähenemisviisi. Käesoleva tegevuskava eesmärk on luua selline lähenemisviis, mis integreeritakse ELi strateegilisse kompassi.

Tekstikast 1. Juhtumiuuringud – autonoomsed süsteemid ja pooljuhid kaitse jaoks

Pöörates erilist tähelepanu tehisintellektile ja masinõppele, tehti komisjoni analüüsis autonoomsete kaitsesüsteemide kohta kindlaks asjakohased elutähtsad tehnoloogiad ja neli peamist valdkonda, kus EL on maha jäänud, nimelt oskused, andmed, riistvara ja katsetamine.

Võimalikud meetmed nendega tegelemiseks põhineksid olemasoleval ELi tehisintellekti strateegial⁸ ja sellega seotud poliitikaalgatustel, samuti liikmesriikide riiklikel tehisintellekti strateegiatel. Need hõlmavad teadusuuringuid, tehnoloogiaarendust ja innovatsiooni (nt andmete parem kättesaadavus ja tehisintellektialane koolitus, seos Euroopa protsessorialgatusega), taristut (nt kaitseotstarbeline pilvandmetöötlusvõime, riigisisese katsetamisrajatised) ja olemasolevate elutähtsate varade kaitset (nt välismaiste otseinvesteeringute taustauuring).

Kaitseotstarbelisi pooljuhte käsitlevas analüütilises töös rõhutati pooljuhtide laialdast kasutust kaitsevarustuses ning olemasolevat ja tulevast sõltuvust, mis on tingitud eelkõige sellest, et kõige arenenumate sõlmede jaoks puudub ELi kohalik suutlikkus (tootmisrajatised). Komisjon on ette näinud leevendusmeetmed 8. veebruaril 2022 vastu võetud Euroopa kiipide õigusakti ettepanekus,⁹ mille eesmärk on luua tippasemel Euroopa kiipide ökosüsteem, et parandada ELi suutlikkust selles valdkonnas, käsitledes seeläbi ka kaitsevajadusi.

2.3. Elutähtsa tehnoloogia vaatluskeskus

See, et tehnoloogia tulevast tähtsust ei ole prognoositud, on osaliselt süüdi mõnes ELi olemasolevas strateegilises sõltuvuses kolmandatest riikidest (nt kaugjuhitavad süsteemid, pooljuhid). EL vajab julgeoleku ja kaitse jaoks elutähtsa tehnoloogia vallas struktureeritumaid prognoose ja strateegilist analüüsi, et teha kindlaks prioriteetsed valdkonnad teadusuuringute ja innovatsiooni edendamiseks, olemasolevate strateegiliste sõltuvuste vähendamiseks ja uute sõltuvuste ärahoidmiseks.

Sellele analüüsile aitab kaasa elutähtsa tehnoloogia vaatluskeskus, mida komisjon on praegu kooskõlas sünergia tegevuskavaga (4. meede) loomas. Vaatluskeskuse töömeetodites võetakse arvesse muid sarnaseid algatusi,¹⁰ et vältida dubleerimist. See võimaldab sünergia tegevuskavas esitatud elutähtsate tehnoloogiate loetelu viimistleda, et võtta arvesse arenevat tehnoloogiamaaastikku ja suutlikkusega seotud vajadusi.

Vaatluskeskus teeb kindlaks kosmose-, kaitse- ja nendega seotud tsiviilsektori jaoks elutähtsad tehnoloogiad, nende võimaliku rakendamise ning nendega seotud väärtus- ja tarneahelad, ning jälgib ja hindab neid. Samuti tehakse kindlaks olemasolevad ja prognoositavad tehnoloogialüngad, strateegilise sõltuvuse ja haavatavuse algpõhjuseid ning jälgitakse ja analüüsitakse neid.

Esmatähtis on leppida liikmesriikidega kokku selles, kui üksikasjalikult on mõttekas neid küsimusi ELi tasandil arutada, ning vajaduses jagada asjakohaseid andmeid liikmesriikide ja komisjoniga. Vaatluskeskuse raames luuakse spetsiaalse eksperdirühma vormis mehhanism liikmesriikidega teabe vahetamiseks ja arutamiseks salastatud keskkonnas. See hõlmab

⁸ [COM\(2018\) 237 final](#)

⁹ [COM\(2022\) 45 final](#)

¹⁰ Näiteks tööstuse kõrgetehnoloogia (ATI) toetus ja vahendid, kosmose jaoks elutähtsa tehnoloogia seire, üldine strateegiline teadusuuringute kava (OSRA), tehnoloogia koostisosad (TBB) ja Euroopa Kaitseagentuuri (EDA) peamised strateegilised tegevused (KSA).

arutelusid uute ja murranguliste tehnoloogiate esilekerkimise üle, et hoida ära uusi sõltuvusi julgeoleku-, kaitse- ja kosmosetööstuses. Sellesse protsessi kaasatakse kõrge esindaja ja tema talitused.

Komisjon esitab vaatluskeskuse andmetele tuginedes liikmesriikidele 2022. aasta lõpuks ning seejärel iga kahe aasta tagant salastatud aruande julgeoleku-, kosmose- ja kaitsesektorit mõjutavate strateegiliste sõltuvustega seotud elutähtsate tehnoloogiate ja riskide kohta. Komisjon koostab nende aruannete põhjal tehnoloogia tegevuskavad, millega nähakse ette leevendusmeetmed teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni edendamiseks ning julgeolekut ja kaitset mõjutavate strateegiliste sõltuvuste vähendamiseks.

Kui vaatluskeskus on nagu kord ja kohus toimima hakanud, võiks selle ulatust laiendada ka teistele tööstusharudele, nagu on märgitud ajakohastatud tööstusstrateegias.

Edasised sammud

- Komisjon loob 2022. aastal eksperdirühma, et hõlbustada teabevahetust liikmesriikidega elutähtsa tehnoloogia ning väärtus- ja tarneahelate teemal. See on osa kaitse-, kosmose- ja sellega seotud tsiviilsektori elutähtsa tehnoloogia vaatluskeskusest. Eesmärk oleks:
  - korraldada salastatud aruande koostamiseks korrapäraseid konsultatsioone liikmesriikide ametiasutustega;
  - tagada sellise tundliku ja salastatud teabe nõuetekohane käitlemine, mida võib vahetada elutähtsa tehnoloogia vaatluskeskuse ning asjaomaste aruannete ja tegevuskavade raames.
- Komisjon esitab 2022. aasta keskpaigaks ELi julgeolekuturu uuringu, mille eesmärk on paremini mõista tsiviiljulgeolekuturu eripärasid, hõlbustada elutähtsate tehnoloogiate ja strateegiliste sõltuvuste kindlakstegemist ning toetada uut suutlikkusest lähtuvat lähenemisviisi julgeolekule ning muule teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooniga seotud tegevusele.
- Komisjoni talitused koostavad 2022. aasta keskpaigaks dokumendi, milles tehakse kokkuvõtte ettepanekutest, mille eesmärk on edendada selliste suutlikkusest lähtuvate lähenemisviiside vastuvõtmist, mida tuleb kohaldada kõigis julgeolekusektorites.

3. Teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni edendamine julgeoleku ja kaitse jaoks elutähtsate tehnoloogiate vallas

Komisjoni koostatavad tehnoloogia tegevuskavad, mis põhinevad vaatluskeskuse hinnangutel, toetavad tegevusi alates teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni kavandamisest elutähtsa tehnoloogia valdkonnas kuni suuremate juhtalgatuste väljatöötamiseni, mis aitavad tugevdada ELi konkurentsivõimet ja kerksust julgeoleku- ja kaitsektoris. Nende eesmärkide saavutamiseks tuleb olemasolevaid rahalisi vahendeid tõhusamalt kasutada, koordineerides paremini olemasolevaid ELi ja riiklike teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni programme ja vahendeid.

3.1. ELi tsiviil- ja kaitsevaldkonna vahelisest teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni eraldatusest ülesaamine

Komisjon võttis sünergia tegevuskavas (2. meede) kohustuse tõhustada 2022. aastaks ELi programmide ja vahendite sisemist koordineerimist (vt tekstikast 2), et saada tsiviil- ja kaitsevaldkonna teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni sünergiast suurt kasu majanduskasvu, ühtse turu ja Euroopa kodanike julgeoleku edendamiseks.

Kuigi selle eesmärgi rakendamist saab jätkata ka 2023. aastal (nt parandades planeerimist ja sünkroniseerimist ning andes liikmesriikide korraldusasutustele suuniseid jne), on mõningaid takistusi lühiajalises ja keskpikas perspektiivis raskem kõrvaldada ning selleks võib olla vaja kaasata teisi sidusrühmi. See kehtib eelkõige juhul, kui ELi programmide ja vahendite alusaktides sisalduvatest õigusnormidest tulenevad praktilised piirangud. Näiteks kui kaheotstarbelist tegevust saab rahastada Euroopa ühendamise rahastust ja Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest, siis programmi „Euroopa horisont“¹¹ raames toimuv tegevus keskendub tsiviilrakendustele. Puudub raamistik sellise tegevuse otseseks toetamiseks teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni edendamise programmide ja vahendite raames. Samamoodi on Euroopa Investeerimisplanguga laenupoliitikas endiselt piiranguid kaitsektorile.

Selleks et hõlbustada teabevahetust tsiviil- ja kaitsekogukondade vahel, eelkõige elutähtsa tehnoloogia valdkonnas, valmistab komisjon 2023. aastal ette lähenemisviisi kahesuguse kasutusega teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni edendamiseks ELi tasandil, mis tuleb keskpikas ja pikas perspektiivis täielikult rakendada kõigis ELi programmides ja vahendites. Seda tööd kasutatakse ka asjaomaste valdkondlike programmide, näiteks ühissätete määruse kohaste fondide (sealhulgas tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku fondid) vahendamisel.

Tekstikast 2. ELi programmid ja vahendid, millega toetatakse teadusuuringuid, tehnoloogiaarendust ja innovatsiooni julgeoleku ja kaitse jaoks elutähtsa tehnoloogia valdkonnas ning sellise tehnoloogia taristu kasutuselevõttu mitmeaastase finantsprogrammi (2021–2027) raames

- Euroopa Kaitsefondi raames on eraldatud kaitsealasele teadus- ja arendustegevusele 8 miljardit eurot. Murrangulisele tehnoloogiale eraldatakse Euroopa Kaitsefondi teadus- ja arendustegevuse eelarvest 4–8 %, st kuni 100 miljonit eurot aastas.
- Programmi „Euroopa horisont“ II samba „Üleilmsed probleemid ja Euroopa tööstuse konkurentsivõime“ teemavaldkonna „Ühiskonna tsiviiljulgeolek“ raames eraldatakse 1,6 miljardit eurot tsiviiljulgeolekualastele teadusuuringutele ja innovatsioonile, samas kui elutähtsaid tehnoloogiaid toetatakse teemavaldkondade „Digivaldkond, tööstus ja kosmos“, „Kliima, energeetika ja liikuvus“ ning „Toit, biomajandus, loodusvarad, põllumajandus ja keskkond“ raames. Täiendavaid tegevusi rahastatakse I samba „Tiptasemel teadus“, III samba „Innovatiivne Euroopa“ Euroopa Innovatsiooninõukogu (EIC) ning Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi (EIT) raames ning Euroopa partnerluste raames, mis koondavad ja kaasavad ressursse, et tagada ELi tehnoloogiline juhtpositsioon ja avatud strateegiline autonoomia elutähtsates valdkondades;

¹¹ Käesolevas dokumendis kasutatud mõiste „Euroopa horisont“ osutab programmi „Euroopa horisont“ rakendamise eriprogrammile ning Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudile, mille raames toimuv tegevus keskendub üksnes tsiviilrakendustele.

- programmiga „Digitaalne Euroopa“ edendatakse elutähtsate tehnoloogiate kasutuselevõttuga seotud tegevusi küberturvalisuse, tehisintellekti ja superandmetöötluse prioriteetsetes valdkondades;
- küberturvalisuse valdkonna tööstuse, tehnoloogia ja teadusuuringute pädevuskeskus ning koordineerimiskeskuste võrgustik võtavad 2022. aastal vastu strateegilise tegevuskava küberinvesteeringute kohta, mis laieneb ka programmidele „Euroopa horisont“ ja „Digitaalne Euroopa“. Tsiviil- ja kaitsetehnoloogia ning kahesuguse kasutusega rakenduste vahelist sünergiat võib uurida Euroopa Kaitsefondi raames kooskõlas kohaldatavate eeskirjadega.
- Euroopa struktuuri- ja investeerimisfonde (eelkõige Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Euroopa Sotsiaalfond+ puhul) saab kasutada Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi toetamiseks;
- muud asjakohased ELi programmid, fondid ja vahendid on kosmoseprogramm, Euroopa ühendamise rahastu, programm „InvestEU“, taaste- ja vastupidavusraha, programm LIFE, avaliku ja erasektori partnerlus ning segarahastamisvahendid.

3.2. Selliste ELi ja riiklike programmide ja vahendite ühendamine, millega toetatakse teadusuuringuid, tehnoloogiaarendust ja innovatsiooni julgeoleku ja kaitse jaoks elutähtsa tehnoloogia valdkonnas

Kuigi ELi programmide ja vahendite rahastatakse märkimisväärselt ELi teadusuuringuid, tehnoloogiaarendust ja innovatsiooni julgeoleku- ja kaitsevaldkonnas, tuleb suurem osa sellise tegevuse rahastusest endiselt liikmesriikidelt ning julgeoleku- ja kaitseturgude killustatus on jätkuvalt tõsine probleem. Seepärast on tehnoloogilise suveräänsuse saavutamiseks mõnes elutähtsas tehnoloogiavaldkonnas ja strateegiliste sõltuvuste leevendamiseks teistes valdkondades vaja ELi-ülel koordineerimist.

Liikmesriike kutsutakse üles võtma strateegilises kompassis kohustus töötada koos komisjoniga algusest peale välja kogu ELi hõlmav strateegiline koordineeritud lähenemisviis julgeoleku ja kaitse jaoks elutähtsale tehnoloogiale, võttes täielikult arvesse ELi ja riiklike programmide ja vahendite juhtimise mitmekesisust ja keerukust. Selle lähenemisviisi puhul võetak arvesse ka muid koordineerimisstruktuure, nagu uus ELi sisejulgeoleku innovatsioonikeskus, mida juhib sisejulgeolekualase operatiivkoostöö alaline komitee (COSI), ja uus ELi kaitsevaldkonna innovatsioonikeskus, mille loob Euroopa Kaitseagentuur.

Selle lähenemisviisi puhul kasutatakse liikmesriikide ametiasutuste ja komisjoni vaheliste arutelude lähtepunktina elutähtsaid tehnoloogiaid käsitlevaid salastatud aruandeid ja komisjoni koostatud tehnoloogia tegevuskavasid. Eesmärk oleks teha tehnoloogia tegevuskavade alusel kindlaks valdkonnad, kus tuleb kõige kiiremini tegutseda, ning mobiliseerida ELi ja liikmesriikide programmid, vahendid ja poliitikameetmed, et tegeleda nende valdkondadega koordineeritult kooskõlas ELi riigiabi eeskirjadega. See tagaks, et investeeringud suunatakse valdkondadesse, mis on ELi kodanike julgeoleku seisukohast kõige olulisemad. Prioriteete ajakohastatakse korrapäraselt, et tagada nende asjakohasus ja kulutõhusus.

Komisjon teeb koostööd liikmesriikidega, et teha kindlaks parim mehhanism koordineerimise hõlbustamiseks (nt vaatluskeskuse ekspertiis).

3.3. Julgeoleku- ja kaitsealase innovatsiooni ja ettevõtluse toetamine – ELi kaitseinnovatsiooni kava loomine

EL peab paremini ära kasutama oma innovatsioonikogukonna kogu potentsiaali julgeoleku ja kaitse edendamisel. Selleks tuleb aidata neis kahes sektoris tegutsevatel mittetraditsioonilistel turuosalistel ja olemasolevatel uuenduslikel idufirmadel ning väikestel ja keskmise suurusega ettevõtjatel (VKEd) ületada kõrged tehnoloogilised, halduslikud, regulatiivsed ja turule sisenemise tõkked, järgida rangeid turvastandardeid ja pääseda ligi rahastamisele. Kaitseturg on sageli üles ehitatud vähestele suurtele turuosalistele, keda toetavad spetsialiseerunud VKEd, kellel on piiratud otsene juurdepääs sellele turule. Selle tulemusel võib uuenduslikel kaitsevaldkonna VKEdel olla raskusi rahastusele ligipääsul, mistõttu võivad nad tõenäolisemalt pöörduda välisinvestorite poole või sattuda välisinvestorite huviorbiiti. Olukord on sarnane uuenduslike julgeolekuvaldkonna VKEdede puhul, kes seisavad silmitsi sarnaste probleemidega võimalike klientide poole pöördumisel või kohandatud rahastusele juurdepääsul¹².

Komisjon on toetanud uuenduslikke julgeolekuvaldkonna idufirmasid ja VKEsid programmi „Horisont 2020“ raames, kus ühiskondliku väljakutse 7 „Ühiskonna tsiviiljulgeolek“ raames eraldatud rahalised vahendid ja üldine edukuse määr on olnud väikeste novaatorite puhul keskmisest suuremad. Kuigi see toetus jätkub programmi „Euroopa horisont“ raames, vajavad julgeolekuvaldkonna idufirmad ja VKEd siiski täiendavat kohandatud toetust, et kiirendada nende sisenemist turule. Kahese kasutusega innovatsiooni uute vahendite uurimine võiks suurendada nende tootmisvõimsust, konkurentsivõimet ja kestlikkust.

Komisjon on alustanud sarnaseid tegevusi Euroopa Kaitsefondi raames, et töötada välja kaitseinnovatsiooni ja kahesuguse kasutusega innovatsiooni vahendid, mis hõlmavad tehnoloogilise valmiduse tasemeid¹³ 1–9. Käimas on töö järgmiste vahenditega, mis hõlmavad kaitset, uusi tehnoloogiaid ja kahesugust kasutust.

a) *Kaitseinnovatsioon Euroopa Kaitsefondi raames.* Uuritakse konkreetseid meetmeid murranguliste tehnoloogiate ning uuenduslike ja tulevikku suunatud kaitsealade projektide paremaks toetamiseks, julgustades eelkõige osalema uuenduslike VKEsid ja laboreid ning teadus- ja tehnoloogiaorganisatsioone. Need meetmed võivad olla erineval kujul, näiteks ettevõtlusalane nõustamine (tööprogramm 2021), tehnoloogiaga seotud väljakutsed (tööprogramm 2022), häkatonid või auhinnad (tööprogramm 2023 või hiljem). Samuti tuginevad need Euroopa Innovatsiooninõukogu asjakohastele kogemustele ja võivad olla seotud uue kaitsetööstuse algatusega CASSINI.

---

¹² [VKEd ja idufirmade probleemid ja võimalused ELi julgeolekualases teadustegevuses ja innovatsioonis](#), CERISi SSRI virtuaalüritus, 30. aprill 2021.

¹³ EL on alates 2014. aastast oma teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni programmide ja vahendite raames laialdaselt kasutusele võtnud tehnoloogilise valmiduse taseme. Skaalal eristatakse üheksat tehnoloogilise küpsuse taset, alates alusuuringutest (tase 1) kuni turule sisenemiseks valmis lõpptooteni (tase 9). Kuna tehnoloogia rakendamise ja seega ka kahesuguse kasutuse potentsiaal ilmneb tavaliselt tehnoloogia valmiduse tasemetel 5–6, võib järeldada, et tehnoloogilise valmiduse tasemetel 1–4 on tehnoloogia neutraalne.

- b) *InvestEU kaitseinvesteeringute segarahastu*. Sellise rahastu loomine võimaldaks komisjonil käendada kogu ELis finantsvahendajate investeeringuid uuenduslikesse või strateegilistesse kaitsevaldkonna VKEdesse. See leevendaks probleeme, mis on seotud Euroopa kaitsevaldkonna jaoks paljutõotavaid tehnoloogiaid arendavate VKEde piiratud juurdepääsuga rahastusele, pakkudes samal ajal usaldusväärset kapitali ja hoides ära vaenulikke ülevõtmisi kolmandate riikide üksuste poolt. Uuenduslikele kaitsevaldkonna VKEdele ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtetele parema juurdepääsu võimaldamine omakapitali kaudu rahastamisele toetaks nende kasvu ja edendaks kokkuvõttes Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi uuenduslikkust. Komisjon uurib ka vajadust täiendavate vahendite järele, millega toetatakse väärtusahela peamisi turuosalisi.
- c) *Kaitseotstarbeline algatus CASSINI*. See algatus võtaks malli olemasolevast kosmosetööstuse VKEsid ja idufirmasid toetavast algatusest CASSINI. See pakuks neile selliseid teenuseid nagu ettevõtluse arendamine ja võrgustikud (nt kontaktide loomine, äritegevuse hoogustamine) ning auhinnad ja konkursid (sh häkatonid, mentorlus jne), mis täiendavad eespool nimetatud kaitseinvesteeringute segarahastut.
- d) *Innovatsiooniinkubaator*. Komisjon loob 2022. aastal innovatsiooniinkubaatori, et toetada uute tehnoloogiate arendamist ja kujundada kahesuguse kasutusega innovatsiooni kooskõlas sünergia tegevuskavaga (6. meede). Inkubaatoril võib olla oluline roll tsiviil- ja kaitsevaldkonnale suunatud teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni programmide vahelise lõhe ületamisel. Pärast varajases järgus tehnoloogiaarenduse tulemuste süstemaatilist analüüsi annaks inkubaator komisjoni ja liikmesriikide asjaomastele talitustele märku projektidest ja/või tehnoloogiatest, mida saaks potentsiaalselt kasutada julgeoleku-, kosmose- või kaitserakendustes. Komisjon hindaks, kuidas saaks neile esile tõstetud projektidele pakkuda täiendavaid rahastamisvõimalusi, näiteks Euroopa Innovatsiooniinõukogu rahastamise kava „Transition“ või Euroopa Kaitsefondi kaudu.
- e) *Toetus innovatsioonivõrgustikele*. Piiriülesed kaitseinnovatsiooni võrgustikud võiksid tegutseda innovatsioonivahendajatena ja julgustada koostööprojekte kaasama uuenduslikke lahendusi. Tehnoloogia esmane taustauuring aitaks avastada ja teha kindlaks uusi uuenduslikke lahendusi ja tehnoloogiaid, mis võivad kasu tuua kaitserakendustes. Uurimiskeskused ja tehnilise katsetamise rajatised hindaksid seejärel selliste tsiviilvaldkonna tehnoloogiate asjakohasust ja vahetaksid parimaid tavaid. Euroopa Kaitseagentuur oleks komisjoni peamine partner 6. meetme teise osa rakendamisel sünergia tegevuskava raames.

Komisjon teeb kindlaks, kuidas siduda meetmepakett vahenditega, millega toetatakse innovatsiooni julgeoleku (nt programm „Euroopa horisont“) või küberturvalisuse valdkonnas (nt riiklike küberturvalisuse koordineerimiskeskuste võrgustik koostöös Euroopa digitaalse innovatsiooni keskustega).

Komisjoni ja Euroopa Kaitseagentuuri vastastikku täiendavad tugevad küljed tuleks koondada **ELi kaitseinnovatsiooni kava** alla. Tuginedes oma kogemustele ELi eelarve täitmisel kaitse-, tsiviil- ja kahesuguse kasutusega teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni toetamisel on komisjonil kava raames keskne roll innovatsiooni stimuleerimisel Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi edendamiseks. Võttes arvesse Euroopa

Kaitseagentuuri kaitsealaseid eksperditeadmisi, sealhulgas uute ja murranguliste tehnoloogiate ning sõjaliste võimevajaduste sobitamisel, ühendab ja toetab ta veelgi liikmesriikide jõupingutusi kaitsevaldkonna innovatsioonikeskuse kaudu. Tihedas koostöös hoogustavad komisjon ja Euroopa Kaitseagentuur ELi ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsealast innovatsiooni.

3.4. Oskused

Oskuste ja tööjõu, eelkõige loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatika valdkonna oskustöölise nappus on kaitse- ja julgeolekutööstuses –mis neist sarnaselt paljude teiste kõrgtehnoloogiliste tööstusharudega suuresti sõltuvad – tõsine probleem. Kuna tehnoloogia ja ohud arenevad kiiresti, on oluline, et tööstusharu tõmbaks ligi rohkem uusi ja noori teadlasi ja ettevõtjaid, sealhulgas naisi, üritades kaasata andekaid inimesi, oskusi ja olemasolevat tööjõudu.

2020. aasta novembris käivitas komisjon oskuste pakti koos esimese oskuspartnerluste lainega kolmes peamises tööstusökosüsteemis, milleks on mikroelektronika, autotööstus ning kosmose- ja kaitsetööstus. Pakti liikmed (tööstus, ülikoolid ja koolitusorganisatsioonid, sotsiaalpartnerid) võtsid kohustuse tagada pidev ja kestlik oskuste pakkumine kõige vajalikumates valdkondades 200 000 töötaja täiendõppe ja 300 000 inimese ümberõppe kaudu, kusjuures avaliku ja erasektori investeeringuid on 2030. aastaks ette nähtud 1 miljard eurot.

Edasised sammud

- Komisjon kutsub liikmesriike üles võtma strateegilises kompassis kohustus töötada algusest peale välja kogu ELi hõlmav strateegiline koordineeritud lähenemisviis julgeoleku ja kaitse jaoks elutähtsa tehnoloogia vallas.
- 2023. aastal vaatab komisjon läbi ELi olemasolevad vahendid ja pakub välja täiendavad viisid kahesuguse kasutusega teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni edendamiseks ELi tasandil.
- Komisjon toetab innovatsiooni ja ettevõtlust julgeoleku ja kaitse jaoks elutähtsa tehnoloogia vallas, tuginedes järgmistele vahenditele: a) Euroopa Kaitsefondi sihtotstarbelised meetmed; b) uus kaitseinvesteeringute segarahastu InvestEU raames; c) uus kaitseotstarbeline algatus CASSINI; d) uus innovatsiooniinkubaator uute tehnoloogiate ja kahesuguse kasutusega innovatsiooni valdkonnas 2022. aastal ning e) suurem toetus innovatsioonivõrgustikele.
- Komisjon koos Euroopa Kaitseagentuuri ja selle kaitsevaldkonna innovatsioonikeskusega koostab ELi kaitseinnovatsiooni kava, et hoogustada ELi ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsealast innovatsiooni.

4. Strateegilise sõltuvuse vähendamine julgeoleku ja kaitse jaoks elutähtsa tehnoloogia ja väärtusahelate vallas

ELil on lisaks teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni programmidele ja vahenditele mitu poliitikavahendit, mis võivad aidata vähendada strateegilist sõltuvust julgeoleku ja kaitse jaoks elutähtsa tehnoloogia ja väärtusahelate vallas. Need aitavad suurendada ELi tööstussuutlikkust, konkurentsivõimet, tehnoloogilist suveräänsust ja kerksust, kuid ka kaitsta praegust ja tulevast tehnoloogilist arengut ja suutlikkust.

Uusi ELi tööstus- ja kaubandusvahendeid rakendades, läbi vaadates või kavandades hindab komisjon nende otstarbekohasuse tagamiseks elutähtsa tehnoloogia vaatluskeskuse töö põhjal ja ajakohastatud tööstusstrateegia alusel süstemaatiliselt julgeoleku- ja kaitsekaalutlusi.

- *Tööstusliidud.* Tööstusliidud kaasavad mitmesuguseid partnereid (nt avaliku ja erasektori osalejad, kodanikuühiskond) ühismeetmetesse ELi peamiste poliitiliste eesmärkide saavutamiseks konkreetsetes tööstusharudes või väärtusahelates. Need põhinevad avatuse, läbipaistvuse, mitmekesisuse ja kaasamise põhimõtetel ning tegutsevad täielikus kooskõlas konkurentsieeskirjadega. Tööstusliidud võivad vajaduse korral hõlmata konkreetseid töösuundi, et vähendada julgeoleku- ja kaitsektori strateegilist sõltuvust. Seda küsimust uuritakse Euroopa tööstusandmete ning serva- ja pilvetehnoloogia liidus ning protsessori- ja pooljuhttehnoloogiate tööstusliidus.
- *Üleeuroopalist huvi pakkuvad tähtsad projektid.* Selliseid projekte algatavad liikmesriigid ja nende suhtes kohaldatakse ELi riigiabi eeskirju. Nende eesmärk on koondada teadmisi, oskusteavet, rahalisi vahendeid ja majandustegevuses osalejaid kogu ELis, et ületada turu- või süsteemsed tõrked ja ühiskondlikud probleemid, mida erasektori osalejad üksi ei suuda lahendada, eelkõige murrangulise innovatsiooni ja elutähtsa taristu vallas. Üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide puhul saab arvesse võtta julgeoleku- ja kaitseaspekte. Nii võib see olla tulevase teise üleeuroopalist huvi pakkuva tähtsa projekti puhul mikroelektronika vallas, mis tehti teatavaks kiipide õigusaktis.
- *ELi rahastamisprogrammide.* ELil on alati olnud avatud teadus- ja innovatsioonipoliitika. Selles juhendatakse avatud strateegilise autonoomia põhimõttest ja selle eesmärk on tagada võrdsed võimalused ja vastastikkus. ELi üldine lähenemisviis teadusuuringutele ja innovatsioonile soodustab strateegilist partnerlust sarnaselt meelestatud partneritega kooskõlas ELi rahvusvaheliste kohustustega (nt NATO, Ameerika Ühendriigid, Kanada, Jaapan, Lõuna-Korea jne)¹⁴.

Samal ajal tuleb tagada, et võetakse arvesse Euroopa strateegilisi huve. Komisjon täpsustas ja ühtlustas aastatel 2021–2027 ELi-väliste riikide osalemiseeskirju ja üksuste rahastamiskõlblikkust kõigis ELi programmides ja vahendites. Teatavate programmide („Euroopa horisont“, „Digitaalne Euroopa“, Euroopa Kaitsefond, kosmoseprogramm, Euroopa ühendamise rahastu) jaoks on kehtestatud konkreetsete kõlblikkustingimused julgeoleku seisukohast tundlike tegevuste puhul ning neid on täpsustatud asjaomastes tööprogrammides, et kaitsta ELi olulisi julgeolekuhuve. Ka komisjoni finantsmääruse käimasolev läbivaatamine annab suurema selguse selle kohta, kuidas säilitada ELi avatud strateegiline autonoomia, st täielikult säilitada ELi olulised julgeolekuhuvid, järgides samal ajal oma rahvusvahelisi kohustusi.

- *Standardid.* Sünergia tegevuskava raames edendab komisjon olemasolevate tsiviil- ja kaitsevaldkonna hübriidstandardite kasutamist ja uute standardite väljatöötamist 2022. aasta lõpuks (5. meede) ning kaitseküsimuste arvessevõtmist komisjoni standardimispoliitikas ja -

---

¹⁴ Tuleb siiski märkida, et enamiku meie partnerite kaitsealased teadus- ja arendusprogrammid ei ole ELi ettevõtetele avatud.

meetmetes. Kuigi ELi standardimisstrateegia¹⁵ eesmärk on tagada ELi juhtroll tsiviilstandardite kehtestamisel, on see kaitsesektori jaoks väga oluline, kuna peaaegu 80 % kaitsevaldkonnas kasutatavatest standarditest pärineb tsiviilsektorist. Komisjon uurib koos sidusrühmadega (nt Euroopa Kaitseagentuur) võimalust kaasata kaitseõuded tulevastes standardimispuudlustesse, et parandada nende vastavust kaitsevajadustele.

- *Välismaiste otseinvesteeringute taustauuring.* EL on välisinvesteeringute jaoks üks maailma kõige avatumaid keskkondi ja üks peamisi välismaiste otseinvesteeringute sihtkohti maailmas. Siiski võivad teatavad investeeringud ka kahjustada ELi olulisi julgeolekuhuve. Selliste riskide vältimiseks on EL kehtestanud välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute raamistiku, mis on toiminud alates 2020. aasta oktoobrist. Esimene aastaaruanne välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute kohta kinnitab, kui oluline on välismaiste otseinvesteeringute tausta tõhus uurimine liikmesriikide tasandil ja tihe koostöö ELi tasandil, keskendudes võimalikele julgeoleku- ja avaliku korra ohtude. Liikmesriike kutsutakse üles looma riiklikke välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute mehhanisme. 18 liikmesriiki on mehhanismi juba kehtestanud ja veel kuus mehhanismi on ettevalmistamisel. Komisjon hindab määrust ning esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule 2023. aasta oktoobriks aruande.
- *Elutähtis taristu.* Uute ja murranguliste tehnoloogiate üha kiirem esilekerkimine on oluliselt mõjutanud strateegiliste sektorite, sealhulgas julgeoleku- ja kaitsesektori seadmete, taristu, teenuste ning väärtus- ja tarneahelate turvalisust. EL ja liikmesriigid peavad selliseid nõrku kohti põhjalikumalt arvesse võtma asjakohastes riskihindamistes ja -seires ning julgeolekuohtudele (nt hübriid- või küberohud) vastupanuvõime suurendamise meetmete rakendamisel. Vaja on ELi tasandil koordineerimist, tagamaks, et liikmesriigid säilitavad ELi tasandil tulevikukindla kerksustaseme ja ühtsed turvastandardid, et vältida haavatavust.
- *Materjalide arukas ja ringkasutus.* 2020. aasta märtsis vastu võetud uus ringmajanduse tegevuskava on Euroopa roheline kokkuleppe – Euroopa uue kestliku majanduskasvu tegevuskava – üks peamisi põhikomponente. Innovatsioon ja uued ärimudelid, mis põhinevad suuremal ressursitõhususel, uute materjalide väljatöötamisel, teisese tooraine edendamisel ja kestlikematel riigihangetel, ei kaitse mitte ainult keskkonda, vaid tagavad ka tööstusele juurdepääsu materjalidele. ELi julgeoleku- ja kaitsetööstuse konkurentsivõime ning ELi kerksuse suurendamisele võivad samuti kaasa aidata lisandtootmistehnikad, keskkonnahoidlikud hanked ja materjalide ringlussevõtt, kui neid õigesti rakendatakse.
- *Andmeturve.* Euroopa andmestrategias on esitatud meetmed, millega tagatakse, et üksikisikutele ja ettevõtetele jääb oma andmete üle kontroll. Seda käsitletakse andmealases õigusaktis, mille komisjon võtab vastu 2022. aasta alguses.

Osana mitut riiki hõlmavast ühiste andmetaristute ja -teenuste projektist (mis ühendab Euroopa pilvandmetöötuse liidu ja ühised Euroopa andmeruumid) hõlbustab komisjon investeerimist (nt programmi „Digitaalne Euroopa“, Euroopa ühendamise rahastu, taasterahastu „NextGenerationEU“ kaudu) pilv- ja servtöötluste, mis on turvaline, kerkne,

---

¹⁵ [COM\(2022\) 31 final](#)

energiatõhus ja reaalselt juurdepääsetav ning pakub kvaliteetset teenust kogu Euroopas. Tehnosiirde tagamine pilve- ja servatehnoloogia vallas tsiviil- (eelkõige julgeoleku-), kaitse- ja kosmosetööstuse vahel suurendaks tehnoloogilist suveräänsust. Euroopa tööstusandmete ning serva- ja pilvetehnoloogia liit on võimalik platvorm sellise sünergia edendamiseks.

- *Kaubanduspoliitika.* Üleilmsete tarneahelate keerukus ja haavatavus ei ole probleem mitte üksnes ELi jaoks. Teised riigid sõltuvad EList („pöörd sõltuvus“) ja kaubandus („vastastikune sõltuvus“) võib aidata kaasa üleilmsete väärtusahelate stabiilsusele. Samuti on EL valmis tegutsema kindlalt ja kaitsma end selliste ebaausate kaubandustavade eest nagu välisriigi moonutavate subsiidiumide kasutamine, tegutsedes samal ajal kooskõlas oma rahvusvaheliste kohustustega. EL kasutab jätkuvalt maksimaalselt ära oma kaubandus- ja konkurentsivahendeid, tagades samal ajal, et ELi vahendid on tõhusad ja ajakohased. Seepärast on komisjon teinud ettepanekud uute õigusaktide kohta, nt välisriigi subsiidiumide määrus,¹⁶ milles käsitletakse välisriigi subsiidiumide põhjustatud moonutusi siseturul.

Täiendavad asjakohased poliitikameetmed (nt võimaliku käibemaksuvabastuse kehtestamine, ELi rahastatavate kaitsetarbeliste toodete siirde hõlbustamine) on loetletud kaitsealases teatises.

Edasised sammud

- Komisjon uurib võimalust lisada kaitsealased töösuunad sellistesse algatustesse nagu Euroopa tööstusandmete ning serva- ja pilvetehnoloogia liit ning protsessori- ja pooljuhttehnoloogiate tööstusliit.
- Komisjon teeb koos liikmesriikidega kindlaks ja esitab 2023. aastal aruande selle kohta, kas ELi julgeoleku- ja kaitsehuvide paremaks kaitsmiseks on vaja hinnata riske elutähtsa taristu tarneahelate puhul, eelkõige digivaldkonnas.
- Komisjon kutsub kõiki ülejäänud liikmesriike üles looma riiklikku välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute mehhanismi.

5. Välismõõde

ELi kerksuse ja varustuskindluse edendamiseks on esmatähtis teha koostööd sarnaselt meelesstatud partneritega kogu maailmas, vähendades samal ajal strateegilist sõltuvust ja suurendades vastastikust kasu. Selles kontekstis on oluline roll vastastikkuse põhimõttel. ELi traditsioonilised partnerid tehnoloogia, julgeoleku ja kaitse valdkonnas on Euroopa Majanduspiirkonna liikmed (eelkõige Norra), kandidaatriigid, naaberriigid ja muud kolmandad riigid (nt Ameerika Ühendriigid, Kanada, Jaapan, Lõuna-Korea) ning rahvusvahelised organisatsioonid (nt NATO). Hiljutised arutelud hõlmavad eelkõige järgmist.

5.1. ELi-USA kaubandus- ja tehnoloogianõukogu

ELi-USA kaubandus- ja tehnoloogianõukogu esimene kohtumine toimus 29. septembril 2021. Ühisavalduses kinnitasid EL ja USA oma kindlat tahet keskenduda tarneahelate vastupidavuse ja

---

¹⁶ [COM\(2021\) 223 final](#)

varustuskindluse edendamisele rohe- ja digipöörde ning kodanike kaitse kindlustamise seisukohast olulistes valdkondades ning rõhutasid, et kaubandus- ja tehnoloogiaühikogude eesmärk on „suurendada pakkumise ja nõudluse läbipaistvust kaardistada asjaomastes valdkondades olemasolevad võimed, vahetada teavet poliitikameetmete ning teadus- ja arendustegevuse prioriteetide kohta ning teha koostööd tarneahelate vastupidavust ja mitmekesisust edendavate strateegiatega vallas. Käesoleva tegevuskava seisukohast on kõige olulisem jätkata tööd töörühmades, mis käsitlevad turvalisi tarneahelaid (sealhulgas pooljuhte erisuuna alusel), info- ja kommunikatsioonitehnoloogia turvalisust, ekspordikontrolli ja investeringute taustauuringuid. Hiljuti käivitatud ELi-USA julgeoleku- ja kaitsedialoog võiks olla ka foorumiks, kus arutatakse neid küsimusi.

5.2. Partnerlus NATOga

2021. aasta Brüsseli tippkohtumisel tegid NATO juhid teatavaks ambitsioonika tegevuskava tehnoloogia, eelkõige kujunemisjärgus ja murrangulise tehnoloogia kohta¹⁷. Selles anti täiendavaid suuniseid tööks, mida tehti kooskõlas NATO kaitseministrite poolt 2021. aasta veebruaris heaks kiidetud NATO rakendusstrateegiaga kujunemisjärgus ja murrangulise tehnoloogia kohta.

Komisjon ja kõrge esindaja jälgivad NATO esindajatega hoitavate korrapäraste töötasandi kontaktide kaudu NATO algatuste edenemist, et saavutada liikmesriikide jaoks täielikult läbipaistval viisil NATO ja ELi asjaomaste algatuste vastastikku rahuldav ja kasulik koostöö, vältides samal ajal uue tehnoloogilise või võimetega seotud sõltuvuse tekitamist või praeguse sõltuvuse suurendamist.

Edasised sammud

- Komisjon ja kõrge esindaja uurivad ELi-USA kaubandus- ja tehnoloogiaühikogude ning hiljuti käivitatud ELi-USA julgeoleku- ja kaitsedialoogi raames, kuidas edendada tarneahelate vastupidavust ja tagada oma kodanike kaitse.
- Komisjon ja kõrge esindaja uurivad koos NATOga ELi ja NATO koostöö ühisdeklaratsioonide raames ning liikmesriikide jaoks täielikult läbipaistval viisil, kuidas edendada oma vastavate algatuste vastastikku rahuldavat ja kasulikku koostööd.

6. Järeldused

Kuna üleilmne geopoliitiline olukord on endiselt keeruline ning jätkub võidujooks uue julgeoleku ja kaitse seisukohast olulise tehnoloogia vallas, peavad EL ja selle liikmesriigid tugevdama koostööd Euroopa pikaajalise julgeoleku ja kaitse jaoks elutähtsa tehnoloogia vallas ning hoogustama jõupingutusi sellega seotud strateegiliste sõltuvuste vähendamiseks.

Käesolevas tegevuskavas pannakse ette teha liikmesriikidega tihedat koostööd, et teha kindlaks julgeoleku ja kaitse jaoks elutähtsad tehnoloogiad ja väärtusahelad, samuti nendega seotud strateegilise sõltuvuse alghõljud elutähtsa tehnoloogia vaatluskeskuse raames, et toetada kogu

¹⁷ See hõlmas otsust käivitada Põhja-Atlandi kaitseinnovatsiooni kiirendi (DIANA) ja NATO innovatsioonifond.

ELi hõlmavat strateegilist koordineeritud lähenemisviisi julgeoleku ja kaitse jaoks elutähtsatele tehnoloogiatele, mille puhul kasutatakse maksimaalselt ära ELi ja riiklike teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni programme ja vahendeid.

Julgeoleku- ja kaitsesektori konkurentsivõime ja kerksuse edendamiseks aitavad vaatluskeskuse järeldused ja ajakohastatud tööstusstrateegia raames tehtav töö tagada, et julgeoleku- ja kaitsekaalutlusi võetakse ELi tööstus- ja kaubanduspoliitikas paremini arvesse, kui see on asjakohane ning kooskõlas ELi konkurentsieeskirjade ja ELi rahvusvaheliste kohustustega.

Käesolevas tegevuskavas esitatud ettepanekute eesmärk on anda panus tulevase ELi strateegilise kompassi teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni mõõtmesse, mille kaudu liikmesriigid seavad ambitsioonikad pikaajalised eesmärgid, et oluliselt edendada Euroopa julgeolekut ja kaitset.